10-ilova
«Uzbekistan Airports» AJ
yagona aksiyadorining 2024-yil 22-
yanvardagi 1-son qarori bilan
«TASDIQLANGAN»

«UZBEKISTAN AIRPORTS» AKSIYADORLIK JAMIYATINING ICHKI NAZORAT TO‘G‘RISIDAGI NIZOM (yangi tahrirda)

Toshkent – 2024-yil

I. Umumiy qoidalar.

1. "Uzbekistan Airports" aksiyadorlik jamiyati ichki nazorati to'g'risidagi ushbu Nizom (keyingi o'rinlarda – Nizom) O'zbekiston Respublikasining "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida" Qonuni (keyingi o'rinlarda – Qonun), boshqa qonun hujjatlari, Korporativ boshqaruv kodeksining tavsiyalari (2015-yil 31-dekabrdagi 9-son bayonnomasi), "Uzbekistan Airports" aksiyadorlik jamiyati (keyingi o'rinlarda – Jamiyat) Ustavi va Jamiyatning boshqa ichki hujjatlariga muvofiq ishlab chiqilgan.

2. Ushbu Nizom Jamiyatning ichki nazorat tizimi maqsadlari va vazifalarini, uning ishlash prinsiplarini, ichki nazoratning tarkibiy qismlari va tartib-taomillarini, shuningdek, Jamiyatning ichki nazorat uchun mas'ul bo'lgan organlarini va shaxslarini belgilaydi.

3. Ushbu Nizom Jamiyatda samarali ichki nazorat va tavakkalchiliklarni boshqarish tizimini tashkil etish va uning faoliyat ko'rsatishi, barcha aksiyadorlarning, shu jumladan, minoritar aksiyadorlarning huquqlari va qonuniy manfaatlari himoya qilinishini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan.

4. Ushbu Nizomga Jamiyatning boshqaruv va nazorat organlari a'zolari, mansabdor shaxslari va xodimlari tomonidan rioya etilishi majburiy hisoblanadi.

II. Ichki nazorat tizimining tamoyillari

5. Jamiyatda ichki nazorat tizimi quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

6. Xavfsiz faoliyat yuritish – ichki nazorat tizimining doimiy va zarur tarzda faoliyat yuritishi Jamiyatga har qanday normadan chetga chiqishlarni o'z vaqtida aniqlash va kelajakda ularning paydo bo'lishining oldini olish imkonini beradi;

7. Ichki nazorat tizimining barcha ishtirokchilarining hisobdorligi – har bir shaxs tomonidan nazorat funksiyalarini bajarish sifati ichki nazorat tizimining boshqa ishtirokchisi tomonidan nazorat qilinadi;

8. Vazifalarni taqsimlash – jamiyat nazorat funksiyalarining takrorlanishiga yo'l qo'ymaslikka intiladi va bu funksiyalar xodimlar o'rtasida taqsimlanishi kerak, shunda bir shaxs ma'lum aktivlar bilan operatsiyalarni tasdiqlash, operatsiyalarni hisobga olish, aktivlarning saqlanishini ta'minlash va ularni inventarizatsiya qilish bilan bog'liq funksiyalarni birlashtirmaydi;

9. Operatsiyalarni lozim darajada ma'qullash va tasdiqlash – Jamiyat barcha moliya-xo'jalik operatsiyalarini vakolatli shaxslar tomonidan o'zlarining tegishli vakolatlari doirasida tasdiqlash tartibini o'rnatishga intiladi;

10. Kundalik ichki nazoratni amalga oshiruvchi bo'linmaning tashkiliy alohidaligini va uning Audit qo'mitasi orqali to'g'ridan-to'g'ri Kuzatuv kengashiga funksional hisobdorligini ta'minlash;

11. Jamiyatda ishlayotgan barcha ichki nazorat subyektlarining nazorat funksiyalarini lozim darajada bajarishi uchun javobgarligi;

qiladigan xatolarning yuzaga kelishi ehtimolini aniqlash, ushbu xatolarning ahamiyatini aniqlash va ichki nazorat tizimining belgilangan vazifalarni bajarishni ta'minlash qobiliyatini aniqlash uchun o'tkaziladi.

IV. Xatarlarni baholash

24. Jamiyat faoliyatiga xos bo'lgan aniq turdagi tavakkalchiliklarni baholash, nazorat qilish va boshqarish Jamiyatning boshqaruv organlari va tarkibiy bo'linmalari tomonidan Jamiyatning ichki hujjatlarida belgilangan tartib-taomillarga muvofiq amalga oshiriladi.

25. Jamiyat tavakkalchiliklarni operativ va strategik boshqarish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarning boshqaruv organlari, nazorat organlari va tarkibiy bo'linmalari o'rtasida samarali almashinuvini qo'llab-quvvatlaydi.

26. Korporativ boshqaruv kodeksining tavsiyalariga muvofiq Kuzatuv kengashi Audit qo'mitasini tashkil etishi mumkin, u quyidagilarni amalga oshiradi:

- Xavflarni boshqarish va ichki nazorat tizimining ishonchliligi va samaradorligini nazorat qilish, shu jumladan Xavflarni boshqarish va ichki nazorat tartib-taomillarining samaradorligini baholash va ularni takomillashtirish bo'yicha takliflar tayyorlash;

- tavakkalchiliklarni boshqarish va ichki nazorat sohasidagi siyosatning bajarilishini tahlil qilish va baholash.

V. Ichki nazorat tizimining tartib-taomillari

27. Ichki nazorat tartib-taomillari – bu ichki nazorat organlari, boshqaruv organlari, Jamiyatning ichki nazorat uchun mas'ul bo'lgan alohida maxsus tarkibiy bo'linmasi, shuningdek, Jamiyatning mansabdor shaxslari va xodimlari tomonidan amalga oshiriladigan va moliya-xo'jalik faoliyatini amalga oshirishda qonun hujjatlari, Ustav va Jamiyatning ichki hujjatlari buzilishlarini aniqlashga, Jamiyat tomonidan qo'yilgan maqsadlarga erishishni baholashga, shuningdek, ichki nazorat tartib-taomillarini amalga oshirish jarayonida ichki nazorat subyektlarining o'zaro hamkorligini baholashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui.

28. Ichki nazorat tartib-taomillari Jamiyatning barcha boshqaruv darajalarida Jamiyatning ichki hujjatlari bilan belgilangan qoidalarga muvofiq amalga oshiriladi va quyidagilarni nazarda tutadi:

- Jamiyatni boshqarishning turli darajalarida o'zaro bog'liq va bir-biriga zid bo'lmagan maqsadlar va vazifalarni belgilash;

- vakolatlar va javobgarlik chegaralari;

- Jamiyat maqsadlariga erishishga to'sqinlik qilishi mumkin bo'lgan potensial xavflarni aniqlash va tahlil qilish;

- Jamiyat tarkibiy bo'linmalarining samarali hamkorligini ta'minlash;

- nazorat organlari va Jamiyat boshqaruv organlarining samarali hamkorligini ta'minlash;

- arifmetik nazorat – moliyaviy, buxgalteriya va boshqa hujjatlardagi hisob-kitoblarning arifmetik to'g'riligini, shu jumladan nazorat summalarini hisoblashni tekshirish;

- chetga chiqishlarni tahlil qilish-faoliyatning haqiqiy ko'rsatkichlarini reja ko'rsatkichlari, prognozlar, o'tgan davrlar ma'lumotlari, raqobatchilar faoliyati natijalari bilan taqqoslash asosida belgilangan maqsadlarga erishish darajasini va rejalarni bajarish darajasini baholash;

- aktivlarning saqlanishini jismoniy nazorat qilish – aktivlarga, binolarga, hujjatlarga jismoniy kirishni cheklash, aktivlarni saqlash joylarini tegishli tarzda jihozlash, moddiy javobgarlik shartnomalarini tuzish;

- xatlovdan o'tkazish – buxgalteriya hisobining ishonchliligini va Jamiyat aktivlarining saqlanishini ta'minlash maqsadida aktivlar va majburiyatlarning amalda mavjudligini va sifat tavsiflarini aniqlash va tavsiflash;

- axborot texnologiyalarining umumiy va ixtisoslashtirilgan nazorat tartib-taomillari (kompyuter nazorati) – ma'lumotlar to'g'riligi, axborot tizimlariga o'zgartirishlar kiritish va hokazolarni nazorat qilish.

31. Aniq nazorat tartib-taomillarining mazmuni boshqaruv darajasi va funksional yo'nalishga bog'liq bo'lib, tarkibiy bo'linmalar tomonidan Jamiyatning maqsadlari va tarkibiy bo'linma vazifalariga muvofiq ishlab chiqiladi va Jamiyatning ichki hujjatlari bilan belgilanadi.

32. Ichki nazorat tartib-taomillarini ishlab chiqish, hujjatlashtirish, joriy etish, bajarish, monitoring qilish va takomillashtirish bo'yicha majburiyatlar Jamiyatning tarkibiy bo'linmalari to'g'risidagi nizomlarda va Jamiyat xodimlarining lavozim yo'riqnomalarida mustahkamlanadi.

VI. Jamiyatning ichki nazorati tizimining ishlashini tashkil etish

33. Ichki nazorat vazifalarini hal etish Kuzatuvchi kengash, Kuzatuvchi kengashning Audit qo'mitasi, Ichki audit xizmati, Korporativ maslahatchi (mavjud bo'lsa), Ijro etuvchi organ, shuningdek, Jamiyatning mansabdor shaxslari va barcha xodimlari (keyingi o'rinlarda – ichki nazorat subyektlari)ning qo'shma sa'y-harakatlari va samarali hamkorligi bilan ta'minlanadi.

34. Ichki nazorat tizimi funksional jihatdan quyidagi yo'nalishlar bo'yicha bo'linadi:

- asosiy vazifasi Jamiyat faoliyati amaliyoti amaldagi qonunchilik, me'yoriy hujjatlar, Ustav va Jamiyatning ichki hujjatlariga muvofiqligini nazorat qilish bo'lgan nazorat;

- ichki audit, uning asosiy vazifasi Jamiyatning tarkibiy bo'linmalari, uning filiallari faoliyati va ularning xo'jalik operatsiyalarini amalga oshirishini nazorat qilishdir;

- xavflarni boshqarish, uning asosiy vazifasi Jamiyat faoliyati bilan bog'liq bo'lgan (potentsial va real) xavflarni aniqlash, ularni tahlil qilish va real xavflarning oqibatlarini bartaraf etish, ularning oldini olish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish, shuningdek, Jamiyat faoliyatini takomillashtirish bo'yicha takliflar tayyorlashdir.

- Korporativ maslahatchi to‘g‘risidagi Nizomni tasdiqlaydi;

- ichki nazorat tartib-taomillarini tartibga soluvchi Jamiyatning ichki normativ hujjatlarini tasdiqlaydi;

- haqiqiy va potensial xavflarni aniqlash, ularning oldini olish va xavflarni boshqarish bo‘yicha Jamiyatning ichki hujjatlarini tasdiqlaydi;

- ichki nazorat va ichki nazorat tartib-taomillarini doimiy takomillashtirish uchun mas’ul bo‘lgan Jamiyatning vakolatli tarkibiy bo‘linmasining tuzilmasi va tarkibini belgilaydi;

- Jamiyatning affillangan shaxslarini hisobga olish va affillangan shaxslar bilan bitimlar tuzish tartibiga muvofiq, Qonunda nazarda tutilgan hollarda affillangan shaxslar bilan bitimlarni ma’qullaydi;

- Qonunda nazarda tutilgan hollarda, Jamiyat tomonidan yirik bitimlar tuzish to‘g‘risida qarorni Jamiyat tomonidan yirik bitimlar tuzish tartibiga muvofiq qabul qiladi;

- Jamiyatning ichki hujjatlariga muvofiq Jamiyatning boshqa bitimlari va operatsiyalarini ma’qullaydi;

- har chorakda Jamiyat Ijro etuvchi organining hisobotlarini, shu jumladan Jamiyat tomonidan ichki nazorat tartibotlariga rioya etilishi bo‘yicha hisobotlarni eshitadi;

- har chorakda Jamiyat ichki nazorat organlari hisobotlarini, shu jumladan Jamiyat tomonidan ichki nazorat tartibotlariga rioya etilishi bo‘yicha hisobotlarni eshitadi;

- ichki nazorat tizimida aniqlangan qoidabuzarliklarning bartaraf etilishini nazorat qiladi;

- har yili aksiyadorlarning yillik umumiy yig‘ilishida jamiyat aksiyadorlarini jamiyatning ijro etuvchi organi, ichki audit xizmati, ichki nazorat uchun mas’ul bo‘lgan jamiyatning vakolatli tarkibiy bo‘linmasi rahbarining muntazam hisobotlari ma’lumotlariga, jamiyat tashqi auditorining xulosalariga va boshqa manbalardan olingan axborotga hamda ichki nazoratning barcha jihatlari bo‘yicha o‘z kuzatuvlariga asoslangan ichki nazorat tizimining ishonchliligi va samaradorligini tahlil qilish va baholash natijalari to‘g‘risida xabardor qiladi, shu jumladan: moliyaviy nazorat, operatsiya nazorati, qonun hujjatlariga rioya etilishini nazorat qilish, ichki siyosat va tartiblarni nazorat qilish.

Aksiyadorlarning yillik Umumiy yig‘ilishidagi Kuzatuv kengashi hisobotida Jamiyatning ichki nazorat tizimi holati to‘g‘risida ma’lumot bo‘lishi kerak.

Korporativ boshqaruv kodeksining tavsiyalariga muvofiq samarali ichki nazorat mexanizmlarini joriy etish maqsadida:

- Kuzatuv kengashi to‘g‘risidagi nizomda uning tarkibiga mustaqil a’zolarni kiritish bo‘yicha talablar aks ettiriladi;

- Kuzatuv kengashiga xayriya (homiylik) yoki beg‘araz yordam ko‘rsatish (olish) tartibi, shartlarini belgilash va faqat aksiyadorlar umumiy yig‘ilishi va

42. ***Korporativ boshqaruv kodeksining tavsiyalariga muvofiq*** ichki tartib-taomillarni xolisona baholash maqsadida Kuzatuvchi kengashning Audit bo'yicha qo'mitasi tarkibiga Kuzatuvchi kengashning mustaqil a'zolari kiritiladi.

43. Jamiyatning va uning alohida bo'linmalarining amalga oshirilayotgan moliya-xo'jalik operatsiyalarining O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga va umuman Jamiyat Ustaviga muvofiqligi ustidan, shuningdek, buxgalteriya va moliyaviy hisobotlarning to'liqligi va ishonchliligi ustidan ***muntazam joriy*** nazoratni amalga oshirish uchun javobgarlik ***Ichki audit xizmatiga*** yuklatiladi.

Ichki audit xizmatining ichki nazorat tartibotlariga rioya etilishini nazorat qilishda uning huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi Jamiyatning Kuzatuv kengashi tomonidan tasdiqlanadigan ***Ichki audit xizmati to'g'risidagi Nizomda*** belgilanadi.

Jamiyatning ichki audit xizmati Jamiyat tomonidan ichki nazorat tartibotlariga rioya etilishini nazorat qilish bo'yicha quyidagi funksiyalarni amalga oshiradi:

- ichki nazorat tizimi tartib-taomillarini joriy etadi;

- ichki nazorat tartib-taomillarining bajarilishini tekshiradi;

- ichki nazorat tartib-taomillarining muvofiqligini, yetarliligini va samaradorligini baholaydi;

- Jamiyat moliya-xo'jalik faoliyatining asosiy yo'nalishlari bo'yicha muntazam joriy tekshiruvlarni tashkil etadi va o'tkazadi;

- Jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyatining asosiy yo'nalishlari bo'yicha, shu jumladan ichki nazorat tartibotlariga rioya etilishi bo'yicha tekshirish natijalarini tahlil qiladi va umumlashtiradi;

- ichki nazorat tadbirlarini o'tkazishda Jamiyat tarkibiy bo'linmalari xodimlarining ishini muvofiqlashtiradi;

- ichki nazorat tartib-taomillarining aniqlangan buzilishlari, shu jumladan Jamiyatning ichki normativ hujjatlari bajarilmaganligi (foydalanmaganligi) hisobini yuritadi;

- Audit qo'mitasi va Ijro etuvchi organ rahbariga ichki nazorat tartib-taomillarini bajarishda aniqlangan qoidabuzarliklar, ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar va bunday qoidabuzarliklarni bartaraf etish yoki bartaraf etmaslik natijalari to'g'risida axborot beradi;

- auditorlik tekshiruvlari natijalarini tahlil qiladi, auditorlik tekshiruvlari davomida aniqlangan qoidabuzarliklarni bartaraf etish bo'yicha tadbirlar ishlab chiqilishi va bajarilishi ustidan nazoratni tashkil etadi;

- ichki nazorat tartib-taomillarini takomillashtirish bo'yicha takliflar tayyorlaydi.

Tavakkalchiliklarni boshqarish jarayoni doirasida Ichki audit xizmati:

- tavakkalchiliklarni boshqarish jarayonini ta'minlash sohasidagi metodologik hujjatlarni ishlab chiqish;

- Korporativ boshqaruv kodeksi tavsiyalariga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi;

- Kuzatuv kengashiga korporativ qonunchilikni, shuningdek, jamiyatning ustavini va ichki hujjatlarini buzganlik to'g'risidagi barcha ma'lumotlar to'g'risida darhol xabar beradi.

45. Ijro etuvchi organning ichki nazorat tartib-taomillarini amalga oshirish bo'yicha huquq, majburiyat va javobgarlik funksiyalari aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi tomonidan tasdiqlanadigan ***Jamiyatning Ijro etuvchi organi to'g'risidagi Nizom***da belgilanadi.

Ijro etuvchi organ rahbari:

- Kuzatuv kengashining ichki nazorat tizimini tashkil etish sohasidagi qarorlari bajarilishini ta'minlaydi;

- ichki nazorat va tavakkalchiliklarni boshqarishning aniq tartib-taomillari uchun vakolatlar, majburiyatlar va javobgarlikni Jamiyatning tarkibiy bo'linmalari rahbarlari o'rtasida taqsimlaydi;

- ichki nazorat tartib-taomillari amalga oshirilishini tashkiliy jihatdan ta'minlaydi;

- Jamiyatning tarkibiy bo'linmalarini tekshirishlar rejasini tasdiqlaydi;

- xizmat tekshiruvlarini o'tkazish to'g'risida buyruqlar qabul qiladi;

- tekshiruvlar va xizmat tekshiruvlari natijalarini ko'rib chiqadi va tahlil qiladi;

- ichki nazorat tartib-taomillarini amalga oshirish davomida aniqlangan qoidabuzarliklar bartaraf etilishini ta'minlaydi;

- Kuzatuv kengashiga ichki nazorat tartib-taomillarini takomillashtirish bo'yicha takliflar kiritadi.

Jamiyatning ijro etuvchi organi quyidagilarning joriy nazoratini ta'minlashi kerak:

- Jamiyat tarkibiy bo'linmalari rahbarlarining harakatlari ustidan;

- faoliyatni amalga oshirish jarayonida aniqlangan xatolar va kamchiliklarni, qoidabuzarliklarni bartaraf etish va kelgusida ularga yo'l qo'ymaslik uchun o'z vaqtida choralar ko'rish.

46. ***Ijro etuvchi organ rahbarining o'rinbosarlari va tarkibiy bo'linmalar rahbarlari (mansabdor shaxslar) hamda Jamiyatning har qanday darajadagi xodimlari*** o'z funksional majburiyatlariga muvofiq o'zlariga ishonib topshirilgan faoliyat sohalarida ichki nazorat tartib-taomillarining amalga oshirilishi uchun javob beradilar.

Jamiyatning tarkibiy bo'linmalari rahbarlari va xodimlari o'z vakolatlari doirasida:

- ichki nazoratni amalga oshirish strategiyalarini batafsil ishlab chiqishda bevosita ishtirok etadi;

- ichki nazorat tartib-taomillarini ishlab chiqish, hujjatlashtirish, joriy etish, monitoring qilish va rivojlantirishni amalga oshiradilar;

- Ijro etuvchi organ Aksiyadorlar umumiy yig'ilishining qaroriga ko'ra mustaqil professional tashkilotlarni - konsultantlarni jalb qilgan holda har yili biznes jarayonlari va loyihalarning Jamiyatni rivojlantirish maqsadlariga muvofiqligini tahlil qilishni tashkil etadi.

VIII. Jamiyat ichki nazorat organlari a'zolarining tarkibi va malakasiga qo'yiladigan talablar

48. Jamiyat ichki nazorat organlari a'zolarining tarkibi va malakasiga doir talablar Jamiyatning ichki nazorat organlari faoliyatini tartibga soluvchi va aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi yoki Jamiyat Kuzatuv kengashi tomonidan tasdiqlangan tegishli ichki hujjatlari bilan belgilanadi.

49. Kuzatuv kengashining Audit qo'mitasi a'zolariga qo'yiladigan talablar Kuzatuv kengashi tomonidan tasdiqlanadigan Audit qo'mitasi to'g'risidagi Nizom bilan belgilanadi.

Kuzatuv kengashining Audit qo'mitasi tarkibiga Kompaniya Kuzatuv kengashi to'g'risidagi nizom talablariga muvofiq Kuzatuv kengashi tarkibiga kiruvchi Kuzatuv kengashining mustaqil a'zolari kiritilishi shart.

Audit qo'mitasining kamida bitta mustaqil a'zosi buxgalteriya (moliya) hisobotlarini tayyorlash, tahlil qilish, baholash va audit qilish sohasida tajribaga va bilimlarga ega bo'lishi kerak.

50. Ichki nazorat organlari a'zolari tarkibiga kiruvchi shaxslarga qo'shimcha talablar Kuzatuv kengashining Audit qo'mitasi tomonidan belgilanishi mumkin.

51. Jamiyatning ichki nazorat tizimining to'g'ri ishlashi, shuningdek, Jamiyat mansabdor shaxslari va xodimlarining professionalligiga ham bog'liq.

Jamiyat xodimlarni tanlash, yollash, o'qitish, kadrlar tayyorlash va xizmatda ko'tarish tizimi ularning yuqori malakali bo'lishini va ular tomonidan yuqori axloqiy standartlarga rioya qilinishini ta'minlashga harakat qiladi.

IX. Jamiyat ichki nazorat organlarining Aksiyadorlar umumiy yig'ilishi, Kuzatuv kengashi, minoritar aksiyadorlar qo'mitasi va Jamiyat aksiyadorlari bilan o'zaro hamkorligi tartibi

52. Jamiyatning ichki nazorat tizimi umuman samarali ishlashini ta'minlash va ichki nazorat tartibotlariga rioya etish maqsadida ichki nazorat organlari ichki nazoratni amalga oshirish jarayonida Jamiyatning boshqaruv organlari, aksiyadorlari, shuningdek Jamiyatning mansabdor shaxslari va xodimlari bilan o'zaro hamkorlik qiladilar.

53. Jamiyat ichki nazorat organlarining boshqaruv organlari - Aksiyadorlar umumiy yig'ilishi va Kuzatuv kengashi bilan o'zaro hamkorligi:

a) ichki nazorat organlari tomonidan Jamiyat boshqaruv organlariga ko'rib chiqish uchun aniqlangan qoidabuzarliklar to'g'risidagi axborotni kiritish yo'li bilan;

a) Kuzatuv kengashi va Aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi tomonidan ichki nazorat organlarining hisobotlarini muntazam ravishda eshitish orqali;

59. ***Kuzatuv kengashining audit Qo'mitasi*** Kuzatuv kengashining Ish rejasiga muvofiq muntazam ravishda Kuzatuv kengashining majlislariga o'z vakolatiga taalluqli masalalar bo'yicha, shu jumladan ichki nazorat tizimi va xavflarni boshqarish tizimining holati to'g'risida axborot kiritadi.

60. Kuzatuv kengashiga hisobot beradigan ***ichki audit xizmati:***

- Kuzatuv kengashini ichki auditni amalga oshirish natijalari bo'yicha ishonchli axborot bilan ta'minlaydi va Jamiyat faoliyatini takomillashtirish bo'yicha takliflar tayyorlaydi;

- ichki audit jarayonida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalarni Jamiyatning Kuzatuv kengashi va Ijro etuvchi organiga tezkor kiritadi, ularning bartaraf etilishini nazorat qiladi;

- har chorakda Jamiyat, uning filiallari va vakolatxonalari tomonidan xo'jalik operatsiyalarini amalga oshirishning belgilangan qoidalari va tartibotlariga rioya etilishi, aktivlarning saqlanishi, shuningdek Ijro etuvchi organ tomonidan Jamiyatni boshqarish bo'yicha qonun hujjatlarida belgilangan talablarga rioya etilishi, shu jumladan Jamiyat tomonidan ichki nazorat tartibotlariga rioya etilishi to'g'risida hisobot beradi;

61. Kuzatuv kengashiga hisobot beradigan ***Korporativ maslahatchi***:

- Jamiyat tomonidan korporativ tartib-taomillarga rioya etilishi - Aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi va Kuzatuv kengashi majlislari o'tkazilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi;

- Jamiyatning korporativ tartib-taomillarini tahlil qiladi va Kuzatuv kengashiga Jamiyatning korporativ boshqaruv tizimi va amaliyotini takomillashtirish bo'yicha takliflar tayyorlaydi;

- Korporativ qonunchilik, Jamiyatning Ustavlari va ichki hujjatlari, shuningdek, korporativ tartib-taomillarining aniqlangan barcha buzilishlari to'g'risida kuzatuv kengashini darhol xabardor qiladi;

- aksiyadorlarning murojaatlari bilan ishlashni tahlil qilish natijalari bo'yicha Jamiyat Kuzatuv kengashining majlisiga aksiyadorlar bilan o'zaro hamkorlik qilish samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar kiritadi;

- har chorakda jamiyatning korporativ qonunchilik talablariga rioya etishi to'g'risida hisobot beradi.

62. Kuzatuv kengashining audit Qo'mitasi, Ichki audit xizmati va Korporativ maslahatchi jamiyat Kuzatuv kengashining navbatdan tashqari majlisini tashkil etishni taklif qilishi mumkin.

Ichki nazorat organlarining Jamiyat aksiyadorlari bilan o'zaro hamkorligi:

63. Jamiyatning ichki nazorat organlari aksiyadorlarning huquqlari va qonuniy manfaatlari ro'yobga chiqarilishini ta'minlovchi qonun hujjatlarida, me'yoriy hujjatlarda, Jamiyat Ustavida va ichki hujjatlarida, shuningdek Korporativ boshqaruv kodeksining tavsiyalarida belgilangan tartib-taomillarning bajarilishini nazorat qiladilar.

- aksiyadorlarning murojaatlari to'g'ri hisobga olinishini ta'minlaydi, murojaatlarni Jamiyatning tegishli boshqaruv va nazorat organlariga yuboradi, shuningdek, bunday murojaatlarning o'z vaqtida ko'rib chiqilishini nazorat qiladi;

- Kuzatuv kengashi raisi, Kuzatuv kengashi qo'mitalari raislari va Kuzatuv kengashi mustaqil a'zolariga aksiyadorlarning murojaatlarini uzatishni ta'minlaydi.

69. Korporativ maslahatchi har chorakda aksiyadorlarning jamiyat boshqaruvi va nazorat organlariga murojaatlarini umumlashtiradi va tahlil qiladi, bunda aksiyadorlarning huquqlari va jamiyat manfaatlari buzilishining sabablari aniqlanadi va bartaraf etiladi.

70. Korporativ maslahatchi aksiyadorlarning murojaatlariga javoblar tayyorlash uchun o'z vakolatlari doirasida yoki Jamiyat Kuzatuv kengashining topshirig'i bo'yicha Jamiyatning ichki nazorat organlari va Ijro etuvchi organidan Jamiyat hujjatlarini so'rash va olish huquqiga ega.

71. Jamiyatning kamida o'n foiz ovoz beruvchi aksiyalariga egalik qiluvchi aksiyador affillangan shaxs bilan tuzilgan bitim tuzish talablari buzilganligining mavjud alomatlarini o'rganish uchun auditorlik tashkilotini mustaqil ravishda jalb qilishga haqli, bu bitim natijasida Jamiyatga zarar yetkazilgan yoki ushbu bitim tuzish natijasida kelajakda zarar yetkazilishi mumkin.

72. Jamiyat ovoz beruvchi aksiyalarining kamida 5 (besh) foizi egasi bo'lgan aksiyador (aksiyadorlar) aksiyadorlarning navbatdan tashqari Umumiy yig'ilishini chaqirish to'g'risida yozma talab bilan Kuzatuv kengashiga murojaat qilishga haqli.

73. Aksiyadorlarning, shu jumladan minoritar aksiyadorlarning murojaatlari (arizalari, takliflari va shikoyatlari) va ularni Jamiyatning ichki nazorat organlari tomonidan qabul qilish tartibi jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risidagi qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

74. Qabul qilish jadvallari va vaqt, joy va oldindan ro'yxatdan o'tish to'g'risidagi ma'lumotlar, shuningdek, qabul qilish tartibi manfaatdor shaxslarga Jamiyatning rasmiy veb-saytida e'lon qilish hamda Jamiyatning ma'muriy binosidagi jamoat joylarida joylashtirish orqali yetkaziladi.

Ichki nazorat organlarining minoritar aksiyadorlar Qo'mitasi bilan hamkorligi:

75. Minoritar aksiyadorlar nomidan ichki nazorat organlariga minoritar aksiyadorlar Qo'mitasining Raisi murojaat qilishi mumkin.

Audit qo'mitasi kamida yarim yilda bir marta minoritar aksiyadorlar qo'mitasi bilan uchrashuvlar o'tkazishi kerak.

76. Minoritar aksiyadorlar qo'mitasining raisi qo'mita vakolatiga taalluqli bo'lgan barcha masalalar bo'yicha jamiyatning axboroti va hujjatlaridan, shu jumladan jamiyat taftish komissiyasining (taftishchisining) xulosalari va hisobotlaridan, auditorlik tashkilotining xulosalari va hisobotlaridan, davlat nazorat qiluvchi organlarining tekshirish dalolatnomalaridan, sudlarning

qo'yilgan kundan boshlab ikki kundan ortiq bo'lmagan muddatda yozma tushuntirishlar berishlari shart.

Ichki nazorat organlarining o'zaro hamkorligi:

86. Kuzatuv kengashining audit bo'yicha qo'mitasi ichki nazorat organlarining ishini muvofiqlashtiradi.

87. Audit bo'yicha Kuzatuv kengashi qo'mitasi zarur hollarda o'z majlislariga Taftish komissiyasi Raisini, Ichki audit xizmati rahbarini va Jamiyat tashqi auditorining vakillarini, shuningdek Ijro etuvchi organ rahbari va Jamiyatning har qanday mansabdor shaxslarini taklif etishi mumkin.

88. Kuzatuv kengashining Audit qo'mitasi Audit qo'mitasi yoki uning raisi tomonidan har chorakda kamida bir marta Jamiyatning Ichki audit xizmati rahbari bilan Ichki audit xizmati vakolatiga taalluqli masalalar bo'yicha uchrashuvlar o'tkazilishi kerak.

89. Kuzatuv kengashi qo'mitasi Audit qo'mitasi yoki uning raisi tomonidan Jamiyatning Taftish komissiyasi raisi bilan Jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyatini tekshirish natijalari bo'yicha uchrashuvlar o'tkazishi, shuningdek, har chorakda kamida bir marta Jamiyatning affillangan shaxslar bilan bitimlar va yirik bitimlar tuzish bo'yicha Taftish komissiyasining xulosalari bo'yicha audit o'tkazishi kerak.

90. Kuzatuv kengashi qo'mitasi muntazam ravishda Korporativ maslahatchi bilan uchrashuvlar o'tkazib, Korporativ qonunchilikka rioya etilishini tahlil va baholashi kerak.

91. Ichki audit xizmati Jamiyatning moliya-xo'jalik operatsiyalarini tekshirishda muayyan masalalarni hal etishda ko'maklashish uchun Taftish komissiyasi a'zolarini jalb etishga haqli.

X. Ichki nazorat tizimida hisobotlarni shakllantirishning tarkibi va reglamenti

92. Ichki nazorat organlari o'z vazifalarini bajarayotganda quyidagi turdagi hisobotlarni tuzadilar:

- qonun hujjatlari, ichki hujjatlar va ichki nazorat tartib-taomillarining aniqlangan buzilishi bo'yicha amalga oshirilgan ishlar to'g'risidagi hisobot – buzilish aniqlanganidan keyin 2 (ikki) ish kunidan kechiktirmay;

choraklik hisobot – har chorak yakunlari bo'yicha har chorak tugagandan keyin o'ttiz kundan kechiktirmay.

93. Qonun hujjatlari, ichki hujjatlar va ichki nazorat tartib-taomillarining aniqlangan buzilishi bo'yicha amalga oshirilgan ishlar to'g'risidagi hisobotda quyidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak:

a) tekshirishning asoslari va uni o'tkazish muddatlari;

b) qoidabuzarliklar sodir etilishining sabablari va mas'ul shaxslar doirasini aniqlash;

v) qonun hujjatlari, ichki hujjatlar va ichki nazorat tartib-taomillari buzilishlarini bartaraf etish bo'yicha takliflar;

g) Ichki audit xizmati tomonidan – Ijro etuvchi organ rahbariga, Kuzatuvi kengashining Audit qo'mitasiga, Kuzatuv kengashiga, tekshiruv turi (to'satdan, rejali) va hisobot taqdim etish shoshilinchligining xususiyatidan kelib chiqib:

to'satdan o'tkazilgan tekshiruvlar bo'yicha – tekshiruv amalga oshirilgan kundan keyingi ish kunidan kechiktirmay;

rejalashtirilgan tekshirishlar bo'yicha – Jamiyatning ichki hujjatlarida nazarda tutilgan muddatlarda;

ichki audit xizmati yoki Jamiyat boshqaruv organlari tashabbusi bilan ushbu tekshiruvlarni o'tkazish uchun qabul qilingan farmoyish hujjatlarida ko'rsatilgan muddatlarda kutilmagan tekshiruvlar o'tkazilgan hollarda.

d) Audit komissiyasi tomonidan – Jamiyatning ichki hujjatlarida nazarda tutilgan muddatlarda aksiyadorlar umumiy yig'ilishi tomonidan, Audit komissiyasi yoki Jamiyatning boshqaruv organlari tashabbusi bilan ushbu tekshiruvlarni o'tkazish uchun farmoyish hujjatlarida ko'rsatilgan muddatlarda kutilmagan tekshiruvlar o'tkazilgan hollarda;

e) Korporativ maslahatchi – Jamiyatning korporativ qonun hujjatlariga rioya etishi bo'yicha kuzatuv kengashiga, Jamiyatning ichki hujjatlarida nazarda tutilgan muddatlarda;

j) Jamiyatning Kuzatuv kengashi tomonidan – Jamiyatning ichki hujjatlarida nazarda tutilgan muddatlarda aksiyadorlarning Umumiy yig'ilishiga.

99. Ichki nazorat organlarining tekshiruvlari bo'yicha hisobotlar va boshqa hujjatlar Jamiyatning qat'iy hisobot beriladigan hujjatlari hisoblanadi va agar qonun hujjatlarida bundan ortiq muddat belgilanmagan bo'lsa, kamida besh yil davomida saqlanishi lozim.

XI. Ichki nazorat tizimining monitoringi va Jamiyatda ichki nazorat tizimining samaradorligini baholash uchun mustaqil professional tashkilotlar – maslahatchilarni jalb etish tartibi

100. Ichki nazorat tizimining monitoringi – Jamiyatning ichki nazorat tizimi ish samaradorligini baholash uchun axborot to'plash.

101. Jamiyatning ichki nazorat tizimi monitoringi quyidagi maqsadlarda o'tkaziladi:

- muayyan davrda ichki nazorat tizimi ishi sifatini baholash;

- ichki nazorat organlari ishining sifatini baholash;

- ichki nazorat tizimining o'z oldiga qo'yilgan vazifalarning bajarilishini ta'minlash qobiliyatini aniqlash;

- jamiyat maqsadlariga erishishga ta'sir qiladigan xatolarning yuzaga kelishi ehtimolini aniqlash;

- ushbu xatolarning muhimligini aniqlash;

- ichki nazorat tizimini takomillashtirish choralarini ishlab chiqish.

7) aktivlarning but saqlanishini ta'minlashni tekshirish;

8) qonun hujjatlari, Uyushma va ichki hujjatlar talablariga rioya etilishini tekshirish.

Xatarlarni boshqarish tizimining samaradorligini baholash quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1) tavakkalchiliklarni samarali boshqarish uchun tavakkalchiliklarni boshqarish tizimi elementlarining (maqsad va vazifalar, infratuzilma, jarayonlarni tashkil etish, me'yoriy-uslubiy ta'minlash, tavakkalchiliklarni boshqarish tizimi doirasida tarkibiy bo'linmalarning o'zaro hamkorligi, hisobot) yetarliligi va yetukligini tekshirish;

2) Jamiyat rahbariyati tomonidan uning barcha boshqaruv darajalarida tavakkalchiliklarni aniqlashning to'liqligi va baholashning to'g'riligini tekshirish;

3) nazorat tartib-taomillari va xavflarni boshqarish bo'yicha boshqa chora-tadbirlarning, shu jumladan, ushbu maqsadlar uchun ajratilgan resurslardan foydalanishning samaradorligini tekshirish;

4) amalga oshirilgan tavakkalchiliklar (ichki auditorlik tekshiruvlari natijalari bo'yicha aniqlangan qoidabuzarliklar, qo'yilgan maqsadlarga erishmaslik holatlari, sudda ko'rib chiqilgan holatlar) to'g'risidagi axborotni tahlil qilish.

109. Ichki nazorat va tavakkalchiliklarni boshqarish tizimini baholashning barcha bosqichlari to'liq tizimning yoki alohida nazorat tartib-taomillari va vositalarining ishonchliligini tegishli ravishda baholashni ko'rsatib, tegishli ravishda hujjatlashtirilishi kerak.

107. Mustaqil professional tashkilotning – Jamiyatning ichki nazorat tizimi samaradorligini baholash bo'yicha konsultanti yoki tashqi auditorining hisobotida Jamiyatning ichki nazorat tizimi holati to'g'risida ma'lumot, kamchiliklar va qoidabuzarliklarni bartaraf etish bo'yicha takliflar, shuningdek ichki nazorat tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar bo'lishi kerak.

108. Mustaqil professional tashkilotning – Jamiyat maslahatchisining yoki tashqi auditorining ichki nazorat tizimi samaradorligini baholash bo'yicha hisoboti Kuzatuv kengashining yil yakuni bo'yicha hisoboti va Jamiyatning yillik hisoboti tarkibiy qismidir.

109. Ichki nazorat tizimining samaradorligini baholash bo'yicha mustaqil professional tashkilotning – Maslahatchining yoki Jamiyatning tashqi auditorining xulosasi Jamiyat aksiyadorlarining yillik Umumiy yig'ilishida chiqariladi.

110. Kuzatuv kengashining Audit qo'mitasi tomonidan mustaqil professional tashkilot – konsultant yoki Jamiyat tashqi auditorining xulosasi asosida aniqlangan kamchiliklar va qoidabuzarliklarni bartaraf etish va tavsiyalarning bajarilishi bo'yicha chora-tadbirlar rejasi ishlab chiqiladi, shuningdek, ichki nazorat organlarining bajarilgan ishlar to'g'risidagi hisobotlarini eshitish yo'li bilan monitoring olib boriladi.

Ushbu Nizomga o'zgartirishlar va/yoki qo'shimchalar aksiyadorlar umumiy yig'ilishining qarori bilan tasdiqlangandan keyin kuchga kiradi.

Aksiyadorlar umumiy yig'ilishining mazkur Nizomga o'zgartirishlar va/yoki qo'shimchalarni tasdiqlash to'g'risidagi qarori aksiyadorlar umumiy yig'ilishida ishtirok etayotgan aksiyadorlarning oddiy ko'pchilik ovozi bilan qabul qilinadi.

117. Agar mazkur Nizomning ayrim moddalari O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonun hujjatlariga va/yoki Jamiyat Ustaviga zid bo'lsa, ushbu moddalar o'z kuchini yo'qotib qo'ysa va ushbu moddalar bilan tartibga solinadigan masalalarga kelsak, mazkur Nizomga tegishli o'zgartirishlar kiritilgunga qadar O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonun hujjatlari va/yoki Jamiyat Ustavi qoidalariga amal qilish lozim.